

Demn, cu fruntea sus...

Circulă o părere cu rădăcini adânci în timp, o părere după care teatrul ar fi un divertisment, un prilej de relaxare; după care spectacolul ar fi un deconectant, un fel de petrecere, o joacă la îndemina oricui: după care artistul nu e altceva decât un ins frumusețel, cu ceva voce, cu ceva haz, cu ceva obrăznicie simpatică, mă rog, artist, trăind cu fluturile, fără griji, fără trudă, fără sudoare...

„Noaptea vesel, ziua trist”, desuetul refren al cupletului de altădată, face și azi, din păcate, destul de des, definiția artistului, plasându-l fără șovăială, fără drept de apel, la periferia vieții, printre trindavi și haimanale.

Ce știe artistul? Cât produce el? Întrebare stupidă, aruncată cu o ridicare din umeri, întrebare plină de dispreț, de zeflemea. Și de bine disimulată invidie.

Sigur că nu e nimic adevărat în toate astea, sigur că teatrul e altceva, mai important, mai grav, mai necesar, mai prețios. Dar părerea circulă, prejudecata fiind, de când e lumea, viguroasă ca buruiana, greu de smuls.

În acest timp, teatrul și-a dobândit locul care i se cuvine în viața cetății, își poartă cu justificat orgoliu răspunerile, iar artistul, artistul adevărat, pășește demn, cu fruntea sus, printre oameni.

Toate astea mi-au venit în minte într-o simbătă după-amiază, când am urmărit (într-o emisiune pe care mulți o cred de divertisment, dar care este o emisiune de veritabilă

cultură, emisiunea lui Tudor Vornicu) un documentar despre munca lui Liviu Ciulei și a trupei Teatrului „Bulandra” la spectacolul Furtuna de Shakespeare. Ce s-a putut vedea cu acest rar, deosebit prilej?

S-a putut vedea cum se naște un spectacol. S-a putut afla, dacă nu s-a știut, dacă s-a ignorat, că drumul către premieră este un drum lung, anevoios, cu opriri, cu poticneli, cu incertitudini și șovăieli, un drum de fiecare dată nebătătorit, de fiecare dată nou, pe care-l străbate, solidar, o echipă, nu un om, nu un mânăunchi de oameni, ci o echipă, o colectivitate restrinsă, alcătuită deloc întâmplător, unită, animată de un gând comun, de o idee proprie, de un fel unic.

S-a putut vedea că edificiul unui spectacol se înalță, piatră cu piatră, pe temelii solidarității, în care nimeni nu e scutit să gândească, să simtă, să participe, în care fiecare e dator să-și aducă partea lui de trudă.

S-a putut vedea că un spectacol nu se naște plecând de la un text, ci plecând de la ansamblul operei, plecând de la o epocă, trecând prin toate epocile, ajungând la epoca artistului, chemând neîncetat în sprijin toate artele, întreaga cultură a lumii, întreaga simțire a artiștilor, strînsă în cărți, în albume, în pinzele muzeelor, S-a putut vedea că o reușită cit de neînsemnată, o vorbă spusă potrivit înțelesului, o mișcare făcută

întru mai deplină exprimare a unui gând, un îndărătul lor nenumărate încercări, nesfârșite căutări. Nu, nu e bine, acum e mai bine, nu, încă nu e destul, hai să reluăm, trebuie să fie mai clar, mai limpede, mai convingător! S-a putut vedea la lucru starea de nemulțumire. Nu o nemulțumire acrită, nu o nemulțumire circotașă, ci nemulțumirea sfântă a celui ce aspiră mai departe, mai sus, nemulțumirea fertilă a celui care rîvnește să atingă perfecțiunea.

S-a putut vedea starea de tensiune a eclipei, de trăire în înalte temperaturi ale creației, frunți încrunțate, priviri concentrate, buze strînse, dinți încheștați, mâini neliniștite, pași grăbiți, totul în tăcerea religioasă a celor din preajmă, am putut vedea lucind sudoarea trudei pe chipurile celor care se străduiau să dea naștere unui spectacol. Am putut vedea cu toții că teatrul înseamnă, înainte de toate, muncă! Nu divertisment, nu joacă lesnicioasă, la îndemina oricui, ci, pur și simplu, muncă, muncă grea, istovitoare, mîstuitoare, în care artistul e și trudit și unealtă și ogor.

S-a putut vedea, convingător, că artistul, acest ins unori hulit, uneori disprețuit, se cheltuie pe sine într-un efort fără menajamente, ca să aducă celor din stal bucuria unei seri sărbătorești.

Ați văzut trupa Teatrului „Bulandra” la lucru. Puteau fi alții. Puteau fi cei mai mulți dintre artiștii teatrelor noastre. Ați fi înțeles a ceeași lucru: artistul este un om al muncii, care și-a câștigat pe merit dreptul să pășească demn, cu fruntea sus, printre oameni.